

Karianne Megard Grønli, Postdoktor, Nasjonalt lesesenter

Hva er lesing?

2.møte i Lesekommisjonen, Kunnskapsdepartementet, 23.mars 2026

Teorier om leseferdighet

Behavioristiske teorier
(1930-40-tallet)

Ytre, observerbare prosesser

Lesing = teknisk ferdighet
Stimulus-respons
Repetisjon og drill

Kognitive modeller
(1966-tallet og utover)

Mentale prosesser

Delferdigheter
Automatisert ordlesing
Strategier for forståelse.

Motivasjon og engasjement
(2000-tallet og utover)

Individuelle prosesser

Motivasjon, engasjement
og elevens interesser.
leseridentitet

Whole language
(1966-tallet og utover)

Språk og mening i kontekst

Meningsskaping
Bruk av kontekst
Autentiske tekster

Sosiokulturelle perspektiver
(1980-tallet og utover)

Sosiale prosesser

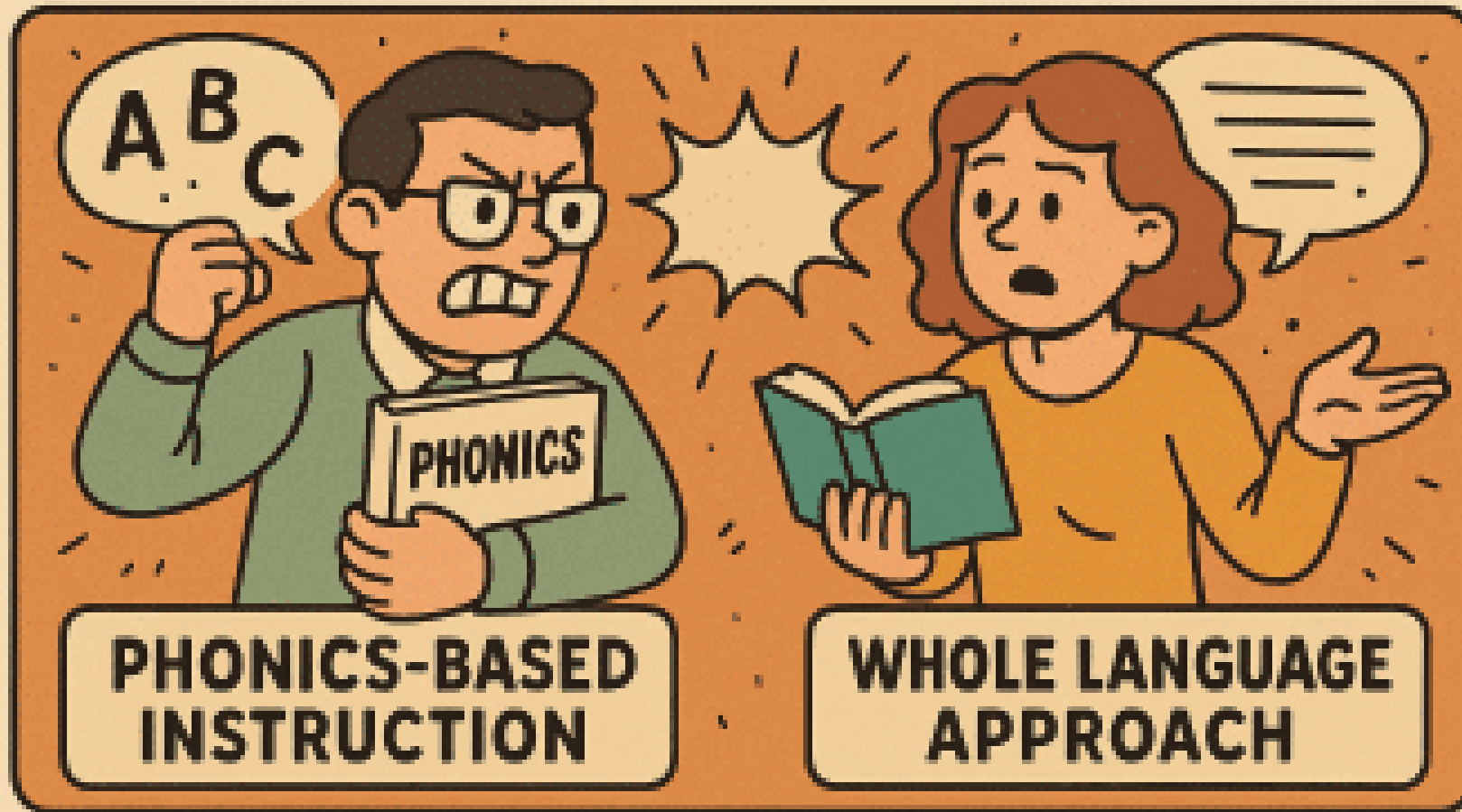
Samtale og dialog
Støtte og stilas
Lesing som sosial praksis

Prestasjons- og datastyrt læring
(Ca.2010 og utover)

Resultater og mål

Kartlegging
Standardiserte tekster
Fokus på målbare resultater

THE READING WARS

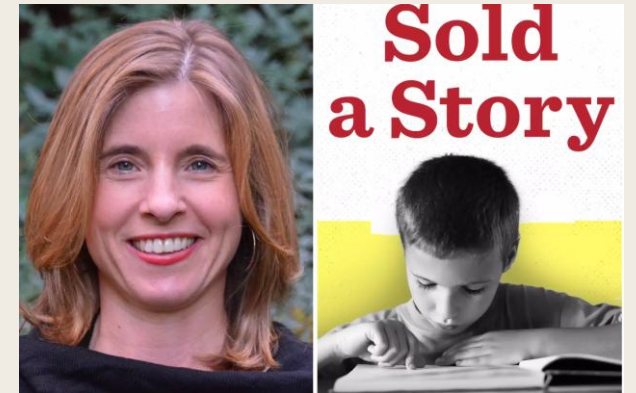

<https://www.edubloxtutor.com/wp-content/uploads/2025/05/Th-reading-wars.png>

Science of Reading-bevegelsen

- Sterk medieoppmerksomhet
- Har påvirket politikk og reformer i flere land
- Argumenterer for phonics-program

- Kritikere advarer mot forenklede svar på et komplekst fenomen – som lesing
- Vi trenger The Sciences of Reading for å forstå hva lesing er

Hva kjennetegner debatten i Norge?

- Mildere debatt enn i USA og Storbritannia. Hvorfor?
 - Metodefrihet
 - Lydmetoden har stått og står sterkt
 - Norsk ortografi er **mer regelmessig enn engelsk**
- Norge trenger ikke importere en polarisert debatt!

To tradisjoner i norsk begynneropplæring

- **Europas pedagogiske filosofi:**
 - barnets egenverdi
- **Den angloamerikanske tradisjonen:**
 - tidlig innsats og målbare resultater

Den humanistiske tradisjonen: lesing som dannelse

- **Bildung – lesing som menneskelig selvutvikling**
- Vi leser ikke for å oppnå et eksternt mål, men fordi selve leseopplevelser former mennesket
- Møtet med den gode teksten *er* målet
- Rosenblatt (1938/1995): *Estetisk lesing vs efferent lesing*
- Bekymringen om leseopplæring i skolen
 - klarer å gi leseopplevelsen egenverdi?
 - *kvalitativt annerledes* enn The Reading Wars

Ikke 1, men 3 debatter om leseopplæring

1. Hvordan lærer barn å avkode skriftspråket?

The reading Wars

2. Hva er god leseundervisning over tid?

Den andre leseopplæringen

3. Hva er lesing for?

Lesing som danning

- Konflikten oppstår når vi diskuterer forskjellige spørsmål uten å vite det

Hva er lesing?

Interesse

Verdier

Mestringstro

Ferdigheter

Koble bokstav-lyd
Trekke sammen lyder
Ordlesing
Vokabular

Å lese er å
finne mening
i tekst

Strategier

Overvåke
Oppsummere
Forberede
Stille spørsmål

Engasjement

Motivasjon

Trenger vi en ordbank?

- **Lesing** - Å skape mening i og fra tekst
- **Avkoding** – Å koble lyd/bokstav og trekke sammen til ord
- **Leseforståelse** Å forstå, tolke og reflektere over tekst
- **Leseflyt** - Presis, automatisert og uttrykksfull lesing
- **Ordforråd** - Kunnskap om ord og begreper som gjør forståelse mulig
- **Strategier** - Bevisste handlinger for å støtte forståelse
- **Metakognisjon** - Å overvåke og regulere egen leseforståelse
- **Motivasjon/engasjement/interesse/leselyst** - Drivkraft for lesing
- **Leseridentitet** - Opplevelse av seg selv som leser

-
- Alexander, P. A., & Fox, E. (2018). Reading Research and Practice Over the Decades. I D. E. Alvermann, N. J. Unrau, M. Sailors, & R. B. Ruddell (Red.), *Theoretical Models and Processes of Literacy* (7. utg., s. 35–64). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315110592-3>
 - Grønli, K. M. (2025). *Teacher feedback on early readers' oral reading. Two systematic reviews and a checklist intervention*. PhD: Thesis UiS No. 864, University of Stavanger.
 - Tracey, D. H., & Morrow, L. M. (2017). *Lenses on reading: An introduction to theories and models*. Guilford Publications.